

Specializace ve filosofii

Kant např. měl za to, že by bylo možno uvažovat o tom, „zda čistá filosofie nevyžaduje specializovaného pracovníka pro každý svůj obor“ (6424, Základy metafyziky mravů, Praha 1974, str. 10 – př. L. Menzel), zejména však, „zda povaha vědy nevyžaduje, aby byly vždy důsledně rozlišeny empirická a racionální složka“ (dtto, str. 11). (To je ostatně jen další doklad toho, že Kant stále ještě zůstal „osvícencem“, i když si plně uvědomoval meze lidského myšlení a poznávání – ovšem ne zcela správně.) Ve filosofii není možné se stávat specialistou na jednu její část (jeden její obor) a ztrácet tak vztah k celku. A protože lidské možnosti jsou vždy omezeny, lze se „stávat“ specialistou jen provizorně, dočasně, částečně, ale je třeba stále zůstat na půdě filosofování vůbec. Bez tohoto udržování vztahu k filosofii vůbec, a to znamená k „celku“, k němuž se každá filosofie musí neustále vztahovat, ztrácí nutně každý „specialista“ povahu filosofa a stává se (pouhým) vědcem, neboť ztrácí svůj vztah k celku. Má to ovšem své důsledky, kterých si každý filosof má být vědom: ani specialista se nemůže nikdy vymanit z oné obecné omezenosti lidských možností, neboť každé řešení nějakého nového problému otvírá vždy cesty k novým problémům, ba otvírá přímo některé nové problémy, takže specializace sama není nikdy úplným a postačujícím řešením (což ovšem platí nejen pro filosofii, ale také pro každou vědu – bez oněch tzv. filosofických předpokladů se každá specializovaná věda de facto stává pouhou techné, tedy technikou, dovedností – a přestává mít charakter skutečné vědy, což se vždy velmi zřetelně projeví ve chvíli, kdy je třeba nějaký nový poznatek, nový objev interpretovat. Interpretovat nějaký poznatek znamená totiž uvést jej do širších souvislostí, do kontextu toho, co jsme už věděli předtím. A tam vždycky intervenuje nějaká filosofie, přinejmenším nějaký její fragment, nejčastěji ovšem fragment nějaké starší a v dané době už neplatné, eventuálně překonané, zastaralé filosofie. A to je také tím hlavním důvodem, proč žádná specializace na jeden obor ani v „čisté“ filosofii nemůže být sama o sobě postačující, neboť i filosofická specializace má své nejhlubší kořeny, které se oné specializaci a jejímu vymezení vymykají.

(Písek, 110502-1.)